

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. אלמנה ניזונת מנכסי יתומים ומעשה ידיה שלהן.....1
- ב. בנכסין מועטין מה הבת אצל אחין הבת ניזונת והאחין ישאלו על הפתחים.....2
- ג. אלמנה אצל הבת אלמנה ניזונת והבת תשאל על הפתחים.....3
- ד. יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך ה"מ בעבד כנעני דלא כתיב ביה עמך אבל עבד עברי דכתיב ביה עמך לא.....5
- ה. מציאתה בחיי האב לאב לאחר מיתת האב לעצמה מעשה ידיה נמי בחיי האב לאב לאחר מיתת האב לעצמה.....5
- ו. חבלות צערא דגופא נינהו.....6
- ז. המארס את בתו ונרשה אירסה ונתארמלה כתובתה שלו השיאה ונרשה השיאה ונתארמלה כתובתה שלה.....7
- ח. אבל נתארמלה תרי זמני תו לא הזיא לאינסובי.....8
- ט. אחד זה ואחד זה מן הנשואין.....10

דף מג.

א. אלמנה ניזונת מנכסי יתומים ומעשה ידיה שלהן

אלמנה¹ מן הנשואין ניזונית מנכסי היורשים, שהניח להם בעלה, שכן נתחייב לה בעלה משנשאה בתורת תנאי כתובה². ותנאי בית דין הוא זה, לפיכך אפילו לא כתב לה כן בכתובתה ניזונית. ואפילו ציוה בשעת מיתתו אל תזון אלמנתי מנכסי, אין שומעין לו. שאינו יכול להפקיע חוב שנשתעבדו נכסיו³.

¹ שו"ע ונ"ב אבהע"ז צ"ג

² שכן הוא תנאי כתובה שתיקנו לה חכמים דכל ימי מיגר אלמנותה תהא יתבה בביתו ומיתזנא מנכסיו
³ אלא אם כן התנו כן בפירוש בשעת נישואין שלא תזון אלמנתו מנכסיו או שהיה מנהג המקום כן, לפיכך יש רשות לכל בית דין לתקן במקומם שיכולין היורשין לסלק האלמנה בכל עת שירצו.

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

מעשה ידיה של האלמנה להיורשים⁴, מאחר שהם חייבים במזונותיה⁵. ואין היורשים יכולים לפרוע לה כתובתה בעל כרחיה כדי לסלקה מהמזונות, אלא היא ניזונית על כרחם כל זמן שלא תתבע כתובתה

אמרו לה יורשים טלי מעשה ידיך במזונותך, אין שומעין להם⁶, שדין היורשים כדין הבעל עם אשתו⁷. אבל היא שאמרה אי איפשי בתקנת חכמים ואיני ניזונית ואיני עושה לכם יצאו מעשי ידי במזונותי, שומעין לה⁸.

מציאת אלמנה לעצמה⁹, שלא תיקנו מציאת אשה לבעלה אלא כדי שלא תהא לה איבה, אבל ביורשים תהא להם איבה, שהלא בעל כרחם היא נזונת מנכסי בעלה.

ב. בנכסין מועטין מה הבת אצל אחין הבת ניזונת והאחין ישאלו על הפתחים

בירושה הזכרים קודמים לנקבות וכשיש בנים הם יורשים ולא הבנות אולם חייבים לזון את הבנות עד שיבגרו או עד שיתארסו מנכסי הירושה, ובכל המזונות נכלל כסות ומדור אולם לא הנדוניא¹⁰.

⁴ שו"ע ונו"כ שם צה א

⁵ ב"ח וב"ש א כתבו היכא דהברירה ביד היורשים ליתן לה מזונות או לא. לא זכו במעשה ידיה וח"מ א לא כ"כ

⁶ שיעקר תקנת המזונות משום טובה דידה תקנו שמא לא יספיקו לה מעשה ידיה למזונותיה

⁷ שדין האלמנה עם היורשים כדינה עם בעלה וכל שפמורה מן המלאכות בחיי בעלה כשהכניסה לו שפחה אחת או יותר כן דינה עם היורשים דלא עדיפי' גברא דאתי מחמתיה. סמ"ע שם ב ב"ש ב

⁸ סימן צה סעיף א

ונראה דאין שייך כאן מה דאיתא י' פ' סעיף ב' דאפ"ה מחויבת לעשות בצמר משום שבטלה מביא לידי זמה, ומעש"י לבעלה. לא מבעי' לפמ"ש שם המעם לפי שדומה למציאתה הא הכא מציאת אלמנה לעצמה, ואפי' לפמ"ש הר"ן המעם דמעש"י לבעלה דאל"כ מי ישגיח עלי' כמ"ש הב"ש שם ס"ק ד'. נראה דלא שייך טעם דומה אלא לגבי בעל ולא לגבי יורשים. הפלאה קונטרס אחרון שם

⁹ שו"ע ונו"כ שם ד

¹⁰ ח"מ כב ב"ש שם כתב הב"ש כ לדעת רשב"ם אף הלבושים וצורך נשואין הוא בכלל ומיהו דלא הוי נכסים מועטים משום צרכי נשואין, ולשיטת התוס' אף מלבושים אינם בכלל, והרשב"א בתשובתו סוף סי' קי"ד כתב מסתברא דבתנאי ב"ד מלבושים הם בכלל מזונות כמו גבי אלמנה.

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ולפיכך מי שמת¹¹ והניח בנים ובנות, אם הנכסים הם מרובים דהיינו שיש בהם בכדי שיוזנו הבנים¹² והבנות עד שיבגרו הבנות¹³, ירשו הבנים כל הנכסים, כלומר שישארו הנכסים בחזקתן והם יפרנסו אחיותיהן עד שיבגרו או עד שיתארסו. ואין מחייבין הבנים להפריש חלק הבנות עד שיבגרו, וגם אין מחייבין אותם לצמצם במזונות אלא אם ירצו ירבו במזונות. ומכל מקום אם בית דין רואין שמכלין הממוזן ואין משגיחין בישוב העולם, חייבין בית דין להשגיח בתקון הבנות ולהפריש להן חלקן הואיל והן מרובין.

אבל אם אין בנכסים כדי שיוזנו אלו ואלו עד שיבגרו הבנות, אז נקראים מועטים ומפרישין מהן חלק הבנות עד שיבגרו, ונותנין הנכסים ביד ב"ד או אפטרופוס שלהם¹⁴ לצורך הבנות¹⁵ והשאר נותנים לבנים.

ואם אין שם אלא כדי מזון עד שיבגרו הבנות בלבד, נותנים לבנות¹⁶ לזון אותן עד שיבגרו או עד שיתארסו, והבנים אפילו קטנים¹⁷ ישאלו על הפתחים.

יש אומרים¹⁸ שאפילו בנכסים מרובין אסור להבנים למכור כל או רוב נחלתן¹⁹, שמא יעטרו הבנות יותר אם לא לפדיון שבויים וכיוצא בזה, אבל בנכסים מועטים אפילו באופן זה אסור.

ג. אלמנה אצל הבת אלמנה ניזונת והבת תשאל על הפתחים

¹¹ שו"ע ונו"כ שם קיב יא

¹² עיין בית מאיר שהסתפק כי לפום ריהטא נראה דשעור זה לא שייך אלא היכי דהבנים נמי קטנים וצריכים לזיון משל אביהם אבל אם הם כבר גדולים וסמוכים על שולחן עצמם אין לשער בצורכי הבנים מידי וכן מסתביר דבשלמא אם נמי צריכים יש טעם לשעור זה דלהכי במרובים לא חיישינן להוציא מן הבנים מדמספיק לכולם אבל במועטים עבדו תקנה להבנות שלא יכלו מזונות הבנות אבל באינם צריכים תו ליכא למיחש וי"ל דתמיד דין מרובים להם ומזונם מתחת ידי אחיהם או דילמא לא פלוגו חכמים בתקנתם כדמשמע קצת סתימת הפוסקים ותמיד משערינן כמו אלו היו נמי צריכים לזיון משל אביהם.

¹³ כתב הרשד"ם הא"ה סי' רמ"ב שיעור זה משערינן בנכסים עצמם מונחים בקופסא ולא עם מה שאפשר להרויח עמהם ע"ש. באר היטב שם יג

¹⁴ ויכולין הורשים לומר לאפטרופוס או לב"ד שיתן הנכסים קרוב לשכר ורחוק להפסד כדי שיהיה להם לירש בלבד שלא ימשך נזק לבנות רשד"ם הא"ה סי' רמ"ב. באר היטב שם יד

¹⁵ ח"מ שם כב וב"ש כא

¹⁶ שהרי גם הם ראויות לירש כשאין בנים.

¹⁷ אפילו הניזונים משל אב בחיי האב הר"ם ממראני ח"א סי' רע"ז. באר היטב שם טו

¹⁸ רמ"א שם

¹⁹ נראה היינו כל הנכס' או רובן שלא ישאר לבנו/ מזונו/ עד שיבגרו אבל אם ישאר לבנו/ כדי שעבודן למה לא ימכרו לכתחלה הא כבר פסק דאין מחוייבים הבנים לצמצם במזונו, ולדבר מצוה אפילו כל הנכסים מותר למכור מאחר דהנכסים ברשותן אעפ"י שלא יהיה לבנות ממה לזיון לא עדיפי מהבנים בנכסים מרובים. ח"מ שם כג

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

הניח אלמנה²⁰ ובן²¹ או בת ממנה או מאשה אחרת, ואין בנכסים כדי שיזונו שתייהן²², האלמנה ניזונית ובן או הבת ישאלו על הפתחים, כדין בת עם האחים הנזכר, שאשתו ניהא ליה שלא תתבזה, וי"א ובן דעת רוב הפוסקים²³ שבין שהנכסים מרובין בין שהן מועטין, תיזון היא עם הבן או עם הבת עד שיאכלו הנכסים, שלא להפקיע ירושה דאורייתא משום תקנת האלמנה²⁴.

אולם גם לדעה זו אם הניח אלמנה, והיה לו גם בן וגם בת, והנכסים מועטים שאין בהן אפילו כדי שיזונו הבת והבן לבדן עד שתבגר הבת. אז ידחו שניהם הבן והבת ותיזון האלמנה לבדה עד שתגבה כתובתה, והבן והבת ישאלו על הפתחים, הואיל ואפילו אם לא היתה האלמנה, היתה נדחית ירושה דאורייתא מן הבנים לגבי הבת בנכסים מועטים כנזכר²⁵.

ולכו"ע²⁶ אלמנה ניזונת מהנכסים אפילו אם תנשא הבת ומכנסת הנכסים לבעל, היא תיזון מהם אפילו אחר מיתת הבת²⁷.

ובמקום שהאלמנה דוחה את היורשים, אם יש כאן נכסים מרובין מוציאין לאלמנה מזון עד שאומדין בית דין שראויה לחיות אם זקנה ואם ילדה, ונותנין ביד שלישי והוא מפרנסה אחד לשלשים יום, והמותר ינתן לבנים ולבנות כפי דינם.

במקום שהאלמנה דוחה הבנות, מוציאין לאלמנה מזון עד זמן שאומדין ב"ד שראויה לחיות, אם זקנה ואם ילדה, ונותנין ביד שלישי והוא מפרנסה אחד לשלשים יום.

²⁰ דעת הרמב"ם והשו"ע בסתם שם צג ד וקייב מז

²¹ ק"ו מבת ומה בת שדוחה את הבנים אלמנה דוחה אותה בנים שנדחין מפני הבת אינו דין שידחו מפני האלמנה כך נראה לפי דעת הרמב"ם ועי' בסמ"ג דף ל"ג דאין הבת נוטלת עישור נכסים מפני מזונות האלמנה. ח"מ שם ז ב"ש שם ח

²² לבת יש שיעור עד דתבגר אבל לאלמנה צריך לשער עד זמן שראויה לחיות וכמ"ש הרב בהג"ה אה"ז אם לא במקום שיש תיקון עד מתי האלמנה ניזונית. ח"מ שם ח
²³ היא שימות תוס' והרא"ש ובן הוא בירושלמי. ב"ש שם ט

²⁴ שלא רצו חכמים לתקן כמו שתיקנו גבי בנים ובנות ונכסים מועטים דלא דמי, דהתם הבנות גם הם יוצאי יריכו וראויות לירש אם אין בנים, לפיכך גם אצל הבנים בנכסים מועטים תיקנו להם שיטלו הכל והבנים ישאלו על הפתחים, אבל האלמנה אינה ראויה לירש, לפיכך גם אצל הבנים או הבנות שהם יורשים דאורייתא אפילו בנכסים מועטים, לא רצו לעקור דין ירושה דאורייתא מן הבנים או הבנות אצל האלמנה, אלא אמרו יהיו שניהם ניזונים יחד האלמנה והבן או האלמנה והבת עד שיאכלו הנכסים. ח"מ וב"ש שם ט

²⁵ עכשיו שיש כאן גם אלמנה שאוכלת מתקנת חכמים והואיל ושתיהן אינן אוכלות אלא מתקנת חכמים בתנאי כתובה, אלימו רבנן תקנת האלמנה יותר מתקנת הבן ותיזון האלמנה לבדה עד שתגבה כתובתה, והבן והבת ישאלו על הפתחים. שם ושם

²⁶ ח"מ שם י

²⁷ אף על פי דאין מוציאין למזון האשה מנכסים משועבדים והני נכסי משועבדים נינהו דבעל בנכסי אשתו לוקח הוא הכא משום פסידא דאלמנה שווינהו כיוורש ואפי' מתה הבת אינו רק יורש אשתו וצריך ליתן לאלמנה מזונותיה. ח"מ שם יא וב"ש י והוסיף שדוקא בנכסי מילוג אך נכסי צאן ברזל אין האלמנה נזונת מהם. וכ"כ הסמ"ע והש"ך בחו"מ סימן קי"ב, וכנה"ג כתב מדברי הטור נראה דאפילו בנצ"ב בעל יורש הוי ומוציאין ממנו ע"ש דף קי"א ע"ב סעיף כ"ו ועיין בית מאיר ואבנ"מ

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ד. יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך ה"מ בעבד כנעני דלא כתיב ביה עמך אבל עבד עברי דכתיב ביה עמך לא

יכול האדון²⁸ לומר לעבדו הכנעני עשה עמי ואיני זנך, אלא ילך וישאל על הפתחים או יתפרנס מן הצדקה²⁹. במה דברים אמורים בעבדיו, שאין בי"ד נזקקין לגדולים לשמור ממונם, ואם לא יאכיל לעבדיו כראוי, וישקם כראוי יברחו הם או ימותו ומה לנו להזקק לו.

אבל עבדים שהכניסה לו אשתו בנכסי מלוג חייב במזונותיהם, שעל מנת כן הכניסה אותם ולא יכול לומר עשה עמי ואיני זן אתכם, שאם לא יזון אותם כראוי המה יבריחו או ימותו ויזיק לאשתו שהוא אינו חייב באחריותן לה, לפיכך כופין אותו בי"ד שיזון אותם ולא יזיק נכסי אשתו³⁰. אולם יכול לומר איני נעבד ואיני זן כלומר צא מעשה ידיך למזונותיך³¹.

ויש אומרים³² הא דיכול לומר לעבדו עשה עמי ואיני זנך, היינו כשהשנים כתיקונם שימצא מרחמים שירחמו עליו, אבל בשנת בעורת אין מרחמין עליו ולא התירו לו חכמים שיאמר לו עשה עמי ואיני זנך, אבל יכול לומר לו צא מעשה ידיך במזונותיך, אף על פי שהוא שנת בעורת, ושלא לא יספיקו מעשה ידיו למזונותיו, לא רצו חכמים לכופו יותר.

וכל האמור בעבד כנעני, אך בעבד עברי³³ חייב לזונן בכל גזוני ואינו יכול לומר עשה עמי ואיני זנך. ואע"ג שאין לנו עבד עברי בזמן הזה שאין היובל נוהג, מכל מקום נוגע דין זה למי שנשבה או נתחייב למעשה ידיו בדינא דמלכותא, כגון שנשבה במלחמה³⁴ או שמכרוהו גובי מס המלך, וקנאו מהם ישראל למעשה ידיו, שחייב לזונן כל עוד מעשה ידיו לאדונו.

ה. מציאתה בחיי האב לאב לאחר מיתת האב לעצמה מעשה ידיה נמי בחיי האב לאב לאחר מיתת האב לעצמה

²⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד רסז ב

²⁹ שישראל מצווים להחיות עניים שביניהם. ש"ך שם לד

³⁰ מ"ז שם ח

³¹ ש"ך שם לב דאף הרמב"ם מודה בהא.

³² רמ"א שם כדעת התוס' והרשב"א הרא"ש והטור

³³ ש"ך שם לג

³⁴ אבל אם שבאו השבאי בשעת שלום דלא קני ליה שבאי בדינא דמלכותא, לא קני ליה רביה שני כלל ודינא הוא דנפיק מיניה בלא דמים.

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

האב³⁵ זכאי מן התורה במעשה ידיה של בתו בין בקטנותה בין כשהיא נערה. אך אינו חייב במזונותיה אלא עד גיל שש, וזכאי במציאתה מדרבנן שתקנו לו משום איבה, שכיון שאינו חייב במזונותיה אם תאמר שמציאתה שלה תהיה איבה ביניהם ולא ירצה לזון אותה.

ואע"ג שאביה אינו חייב לזונה³⁶ מתנאי כתובה³⁷ שתהיינה הבנות ניוזנות מנכסי אביהן אחר מותו, עד שיתארסו או עד שיבגרו, אפילו לא נכתב בכתובה או אפילו אין לה כתובה ותנאי זה משום כבוד הבנות בעצמן שלא יחזרו בנות ישראל על הפתחים וכמו שיבוא להלן דף נב: בעזה"ת.

בת³⁸ הניזונית מן האחין ממה שירשו מנכסי אביהן אחרי מותו, מעשה ידיה ומציאותיה לעצמה ולא של האחין, ואף על פי שהיא קטנה ואילו היה אביהם חי היו מעשה ידיה שלו. אפילו אינו מפרנסה, האחין אינן זוכין במעשה ידיה אף על פי שמפרנסין אותה מנכסי אביהן, דכתיב גבי עבדים כנענים (ויקרא כה פסוק מו) וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֹתָם לְבְנֵיכֶם אֲחֵרֵיכֶם לְרֵשֶׁת אֲחֻזָּה, ודרשו ז"ל אותם מיעוטא הוא, כלומר אותם העבדים אתם מנחילין לבניכם ואין אתם מנחילין בנותיכם לבניכם, מגיד שאין מוריש זכות שזכתה לו התורה בבתו לבנו³⁹.

ו. חבלות צערא דגופא ניהו

החובל⁴⁰ בבתו שאינה בוגרת או שחבלו בה אחרים, צער ובושת וריפוי הוא שלה, ואפילו עשו לה סם חריף שמיהרה להתרפאות המותר הוא שלה, שלא זכתה התורה לאב בבתו קטנה שבה נעורים לאביה, אלא מה שפחתה בדמיה כגון נזק, אבל צער ובושת וריפוי לא מצינו שזכתה לו.

³⁵ שו"ע ונו"כ אבהע"ז לו א

³⁶ בחייו אינו חייב להם אם הם אחר שש דתנאי בית דין דהבנות יזונו היינו אחר מיתה. מ"ז שם ב

³⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קיב א

³⁸ שו"ע ונו"כ שם ב

³⁹ משא"כ נבי אלמנה הניזונית מן היורשים נתבאר לעיל דמעשה ידיה של יורשים ומציאתה לעצמה אבל בתו אפילו מדרבנן לא תיקנוד ניהא ליה בהרוחה דידה וגם מעשה ידיה של עצמה. ח"מ שם ו וב"ש ה

⁴⁰ שו"ע ונו"כ חו"מ תכד ו

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ולא כל נזק אלא רק מה שפחתה בדמיה, לפיכך נזק שפחתה בדמיה בשביל החבלה כגון שפצעו בפניה⁴¹ וישאיר צלקת גם אחרי שתתרפא⁴², ואילו בא האב לקדשה או למוכרה היה נפחתין דמיה בשביל החבלה⁴³ אז הוא של אב, ואם אינו פוחתת בדמיה כגון שאין החבלה בפניה אז הכל לעצמה.

ושבת יש אומרים⁴⁴ שאם היא סמוכה על שלחן האב הרי הוא של האב, שהרי מעשה ידיה הוא שלו כיון שהיא סמוכה לשולחנו והשבת הוא במקום מעשה ידיה, אך אם אינה סמוכה השבת לעצמה⁴⁵. ויש אומרים⁴⁶ אם חבלו בה אחרים אפילו היא סמוכה על שולחן האב השבת לעצמה, שבכספים שבאו שלא בזכות מעשיב ועל ידי צער אין האב מקפיד לקחתו, אעפ"י שהיא סמוכה על שולחנו, אבל אם חבל בה הוא פטור, אם סמוכה על שולחנו ואם אינה סמוכה על שולחנו אפילו חבל בה הוא חייב ליתן לה גם השבת, מיהו אם יש בשבת מותר על מזונותיה הוי של אב דבכלל שבח נעורים הוא.

אולם יש חולקים בכל הנזכר שכל זה אינו אלא שאחרים יבלו בבתו אך אם האב חבל בבתו והיא סמוכה על שולחנו אינו חייב לה כלום דמסתמא האב שהובל בילדיו אונס יש בדבר, ואף על גב שאדם מועד לעולם הואיל וסמוכין על שולחנו מסתמא מחלה לו.

דף מג:

ז. המאיר את בתו וגרשה אירסה ונתארמלה כתובתה שלו השיאה וגרשה השיאה ונתארמלה כתובתה שלה

באמה⁴⁷ העבריה היוצאת מרשות אדוניה בסימני נערות כתיב (שמות כא פסוק יא) וַיֵּצֵאָה הַנָּשׁ אֵין כָּסֶף, ודקדקו חז"ל [קדושין ג ע"ב] מיתור המילים אין כסף⁴⁸, ודרשו אין כסף לאדון זה כשיוצאת ממנו שהרי יוצאת ממנו חנם, אבל יש אדון אחר כשיוצאת מרשותו יש לו כסף, וזה הוא האב,

⁴¹ וכ"ש אם קטע ממנה אבר אחד דמחוסרת אבר שהוא נזק מבורר וידוע יותר. סמ"ע שם ה

⁴² סמ"ע שם ה

⁴³ סמ"ע שם ה

⁴⁴ טור בשם הרמב"ם מובא ברמ"א שם והמחבר לא חילק כלל וכתב שהוא של אביה.

⁴⁵ אפילו אביה רוצה ליתן לה מזונות בימי חליה כדי ליקח לעצמו משבתה כדי להיות לו ממנו מותר דמי מזונותיה, לאו כל כמיניה, משא"כ בחבל בה האב דכתב המגיד משנה שם [פ"ד מחובל] בדין יש דבכה"ג שבתה לאביה ע"ש ודוק. סמ"ע שם י

⁴⁶ טור בשם הרא"ש מובא ברמ"א שם

⁴⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קידושין לו א

⁴⁸ דסני הוה בווצאה חנם, אין כסף למה לי

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

שכשיוצאת קצת מרשותו לרשות בעל כשמקדשה, האב מקבל אותו כסף הקידושין. וכן הוא זכאי מן התורה במעשה ידיה, ובמציאתה מדרבנן, שתקנו לו משום איבה.

והסתפקו האחרונים אם זכאי גם במתנה שקיבלה⁴⁹.

בגרה⁵⁰ הבת אין לאביה עוד רשות בה והרי היא כשאר כל הנשים שאין מתקדשת אלא לדעתה.

וכן אם⁵¹ השיאה אביה ונתאלמנה או נתגרשה בחיי אביה, הרי היא ברשות עצמה אף על פי שעדיין היא קטנה, דכיון שנשאת יצאה מרשות אביה לגמרי ושוב אין לאביה רשות בה לעולם.

אבל אם קדשה ולא השיאה ונתאלמנה או נתגרשה כמה פעמים מן הארוסין קודם שתיבגר, הרי לא יצאה מרשותו לגמרי שהרי הוא ובעלה מפירין נדריה, לפיכך כשמסתלק ממנה יד בעלה חוזרת לגמרי לרשות אביה וזכאי הוא בכתובתה.

ואם נתקדשה קודם שתיבגר שלא לדעת אביה אינה מקודשת.

ח. אבל נתארמלה תרי זמני תו לא חיזיא לאינסובי

עבר התבאר במסכת יבמות דף סד: שאשה שנשאת⁵² או נתארסה לשני אנשים ומתו, לא תינשא לשלישי, מפני הסכנה שמא ימות גם הוא, שכבר

⁴⁹ יש להסתפק אם דומה לכסף קידושין או דוקא קידושין לאביה משום דאי בעי מסר לה למנוול אבל כל שזיכו לה אחרים מתנה אין לאביה כלום ולא דמי למציא' מידי דהוי אאשה שג"כ במתנ' הקרן לעצמה רק שהבעל אוכל פירות כמ"ש הרא"ש פ"ק דקדושין בשם הירושלמי ואף על פי שמציאת האשה לבעלה. ח"מ שם א ובבית שמואל שם א כתב אף על גב בפרוטה יכול לקדש והמותר הוי מתנה מ"מ זוכה אביה יש למילף מזה מי שנותן מתנה לכתולה זוכה אביה. ועיין באר היטב שם א אבל באמת אינו מוכח דלא כתב הב"ח דהוי לאביה אלא המותרת על כסף קידושין. הואיל ובא מתחלה ע"י קידושין. והתורה זיכה לאב בכסף קידושין ולא חילק אם הרבה או בפרוטה לעולם הוי לאביה. משא"כ במתנה דעלמא אפשר דהוי כמו ירושה שמפורש במתנ' בהדיא דאינו אוכל פירות בחייה אלא יעשו לה סגולה ולא הוי לאביה. ועיין אבני מילואים שם א שכתב שאינו זוכה.

⁵⁰ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵¹ שו"ע ונו"כ שם ג

⁵² שו"ע ונו"כ אבהע"ז ט א

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

הוחזקה זו להיות אנשיה מתים⁵³. ותולים מיתתן באשה משום דאמרינן מזל רע שלה⁵⁴ גורם שתשב היא עגונה⁵⁵.

לפיכך אמרו קצת דדוקא אם מתו מיתת עצמן שייך לתלות במזל רע שלה, אבל אם אחד מהם מת והשני נהרג או מת בדבר או נפל ומת וכדומה כאלה שבא מיתתו מסבה אחרת, לא תלינן לה במזל רע שלה ומותרת להנשא⁵⁶. וכן מקילים⁵⁷ רבים בדברים אלו ואין מוחזין בידם.

מיהו אם נשאת לא תצא ואפילו נתקדשה יכנוס, דכולי האי לא מחמרינן⁵⁸. וי"א⁵⁹ שכופין להוציא.

יש אומרים שהוא הדין אשה שנתגרשה ב' פעמים אין לישא אותה, ויש אומרים דוקא מתו אנשיה וכן עיקר, שבגירושין לא שייך לתלות במזל רע שלה שהרי הוא בבחירת המגרשין.

ואם מתו לה שני אנשים ונשאה השלישי, אם הכיר בה שמתו אנשיה ואעפ"כ נשאה יש לה כתובה ממנו, לא הכיר בה טעות הוא לו ואין לה כתובה.

⁵³ לבוש שם.

⁵⁴ כ' בר"י אות נ' יש לחקור אם שתי אחיות מתו בעליהן הראשונים אי נחשבו קמלניות ושוב כל חדא מנייהו לא תנשא אף לשני והאחות השלישי לא תנשא גם לראשון כי היכא דקי"ל ביו"ד סימן רס"ג לענין מילה דאחיות מחזיקות. ועלה במחשבת דלמ"ד מעין גורם יש צד לומר כן כמו לעיל סי' ב' במשפחת נכפין וגבי מילה ביו"ד שם אבל למ"ד מזל גורם פשיטא דלא אמרינן בזה אחיות מחזיקות והא דלא אמר בפ' הבע"י דאיכא בינייהו הא כבר כתבו התוס' ב"ב דף ה' דבכמה דוכתי לא חייש לומר אלא חדא או תרי מילי ע"ש. פ"ת א

⁵⁵ כך פי' הלבוש אבל בב"ש א הביא שהרא"ש פי' מזלה גורם היינו פרנסה לפי המזל ואשה זו מזלה רע ומתו אנשיה שלה כדי שתחי' בצער

⁵⁶ ולפי"ז מובן אמאי לא הקלו במאורסת כיון שעדיין יכול הוא להיות מזלה, והוא אפילו למ"ד מזלה גורם, אולם בח"מ ס"ק ב כתב ששתי הדעות נחלקו האם מעיין גורם וא"כ אין שייך במתו מגורם היצוני ובמאורסת למזל גורם שמשפיע גם על גורם היצוני. ולכן כתב שהיה לרמ"א להקל גם במאורסת. וכן הוא בב"ש ב ובביאור הגר"א ו

⁵⁷ רמ"א שם נראה לדמות דבר זה לההיא דפ' מפנין לענין הקזה במעלי שבתא אף על גב דסכנה היא מ"מ כיון דדשו ביה רבים פי' רש"י הורגלו מתוך דוחק שומר פתאים ה' וכן בזה שהורגלו רבים בזה מפני שאין לכל א' ליהדר בזה דאין זיווג מצוי לו ע"כ לא חשו לסכנה עוד. מ"ו שם ג

⁵⁸ ולהרמב"ם אין איסור כלל אלא הוא על צד הניחוש והפחד שיש ברוב השעות שינזקו בהם הגופות החלשים ואין חילוק בין פחד זה לבין האוכל מבישא דאסר ננא לשון הרמב"ם ועיין בכ"מ, ולדעת הרא"ש סכנה הוא וכופין להוציאה דחמירא סכנת' מאיסורא וכ"כ הרשב"א והג"י. ב"ש שם ב

⁵⁹ שימת הרא"ש ועיין בביאור הגר"א שם ב דחמירא סכנתא מאיסורא וכשם שכופין באיסורא כך כופין בסכנתא.

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

איש שמתו לו שתי נשים אינו צריך למנוע עצמו מלישא השלישית, דלא שייך למימר גבי איש דקטלן הוא ומזל שלו גורם שנשיו מתות⁶⁰.

ט. אחד זה ואחד זה מן הנשואין

הוציאה⁶¹ שתי כתובות שכתב לה זו אחר זו, ונט אחד, אינה גובה אלא כתובה אחת. ואיזה מהן גובה, אם שתיהן שוות בטלה האחרונה את הראשונה, שמסתמא מחלה על הראשונה ואינה טורפת אלא מזמן הכתוב באחרונה.

ואם היתה באחת משתיהן תוספת על חברתה ולא כתב לה "ואוסיפת לך כך וכך על הראשונה" אין כאן ביטול, לפיכך אם היא רוצה לגבות הראשונה, טורפת לקוחות מזמן ראשון, ואם רוצה שנייה טורפת מזמן שני, אולם אינה גובה שתיהם שהרי לא כתב לה צביתי ואוסיפת לך מדילי הך אקמייתא, (פירוש רציתי והוספתי לך משלי את זאת על הראשונה) אלא שטר כתובה יתירה כתב לה ולא הזכיר בה את הראשונה, וכונתו, אם תרצי למחול שיעבוד של ראשונה, גבי כתובה זו המרובה ואם לאו גבי הראשונה המועטת, הלכך איזו מהם שרוצה גובה.

אבל אם כתב לה ואוסיפית לך כך וכך על הראשונה, גובה שתיהן, הראשונה מזמן הראשון והתוספת שהתוספה בשניה, מזמן שני.

במה דברים אמורים ששתיהן מן האירוסין או שתיהן מן הנישואין שאז ודאי נכתבה השנית לתוספת כמו שכתב ואוסיפית לך כו', אבל אם אחת מן האירוסין והשנייה מן הנישואין בכל ענין אינה גובה אלא אותה שמן הנישואין, שאף על גב שיש תוספת בשנייה אמורים אנו ביטול שנייה את הראשונה, משום שמנהג הוא לכלול יחד בכתובת הנישואין המנה ומאתים

⁶⁰ וטעמא נראה לי, דבשלמא באשה שפרנסתה תלויה בעלה שהוא צריך לפרנסה מפני שהיא כלואה בבית ואינה יכולה להתפרנס אלא על ידי בעלה, וחיי הבריות ופרנסתם כבר ידעת שתלוי במזל כמאמר הו"ל נשבת י ע"א] בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא, ומפני שמזלה הוא שתחיה כל ימיה בעוני, מזל רע זה הוא גורם לה שימות בעלה ולא יהא לה מי שיפרנס אותה, אבל האיש אין פרנסתו תלויה באשה הוא מפרנס את עצמו, לפיכך לא שייך לתלות מיתתה במזלו, נ"ל. לבוש שם. ועיין ועיין בתשובת נוי"ב סימן ט' שהמציא ע"פ זה קולא אחת ראשה שהיא אשת חיל ומצלחת במו"מ גם אחר מיתת בעלה מותרת למאי דקו"ל מזל גורם דהרי אין מזלה גורם לעניות ומ"מ לא מלאו לבו להתיר בפירוש אך מי שרוצה למיעבד עובדא (ולסמוך על הרמב"ם שהביא הב"ש סק"ב) יהיה לו יתד קצת לתלות בו ולהסיר הפחד מלבו. פ"ת שם ב

⁶¹ שו"ע ונו"ב אבהע"ז ק יד ולבוש שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ותוספת, אומדנא דדעתא הוא שזהו עוקר תחלת שיעבוד זמן הראשון, וכתב האירוסין לא נכתב אלא שאם תתאלמן או תתגרש מן האירוסין, אבל כשבא לכלל הנישואין ונכתב הכל בשטר אחד נתבטל הראשון לגמרי.